

[Thestrup.]

indgreb i ejendomsretten uden fuld erstatning. Jeg kan ikke her lade være — med den højtærede formands tilladelse — at citere en udtalelse af en mand, hvis ord engang betød meget i dette ting, bondevennernes fører, Tscherning, der i den grundlovgivende rigsforsamling udtalte:

„Betragter vi historien, hvor langt vi ville gå tilbage, så ville vi se, at en omordning af ejendommenes fordeling i staterne har meget jævnlig fundet sted på højst forskellige måder, men hyppigt uden erstatning. Det er en farlig sag; dertil skulle vor udvikling have bragt os, at medens vi på den måde ikke kunne anerkende denne ejendomsret til en bestemt ting, så erkende vi dog ejendomsretten til værdien.“

Det vil jo netop sige, at samfundet vel har ret til at kræve ejendomsrettens afståelse, men kun mod fuld erstatning.

Jeg hører til dem, der mener, at det er en lykke for vort land, at det er en så vid kreds af landbrugere, som det er, der er ejere af jord, og at den af mig omtalte lovgivning, der jo netop har sigtet på at gøre denne kreds så vid som muligt, forsåvidt har haft sin berettigelse. Men jeg vil herved gøre to bemærkninger. For det første: Har det været nødvendigt for vort samfund at gøre disse indgreb uden at give fuld erstatning? Og for det andet: Er det rimeligt i fremtiden at foretage sådanne indgreb uden at give fuld erstatning? Vedrørende det første forekommer det mig, at det ikke har været ufarligt at fravige Tschernings opfattelse.

Det har efter min mening givet en mangel på respekt for velerhvervede rettigheder, der i den kommende tid kan blive farlig for vort samfund. Vedrørende det andet: hvis vi følger denne udviklingslinie fremefter, vil det blive helt anderledes store kredse af ejere, der bliver tale om at gribe ind overfor. At dermed faren for en rolig udvikling i vort samfund forøges stærkt, behøver jeg vist ikke at komme nærmere ind på. Det har været en fåtallig gruppe af store ejendomsbesiddere, der er grebet ind overfor ved de tre love, jeg nævnte, men det kan vel ikke nægtes, at næste gang kan turen komme til det middelstore gårdmandsbrug og i byerne til ejere af parceller og ejendomme. Jeg kan vedrørende disse sidste ikke lade være at nævne lov nr. 210 af

23. april 1949 om regulering af bymæssige bebyggelser — den såkaldte byggezonelov. Ved denne blev der af hensyn til, at kommunernes udgifter til veje, gader, kloaker o. lign. ikke skulle blive for store ved en spredt bebyggelse, lagt byggezoner om de store byer med den virkning, at man i den yderste af disse zoner overhovedet ikke måtte bygge. Da forslaget til loven blev fremsat, indeholdt det ingen bestemmelse om erstatning til den parceller, der havde købt en parcel i berettiget forventning om at kunne bebygge den, men som nu blev afskåret derfra, men ved lovens behandling her i dette ting blev en erstatningsbestemmelse indsat med støtte fra alle sider — en bestemmelse, der iøvrigt har sit sidestykke i visse regler i byplanloven og bygge Lovgivningen. Efter min opfattelse kan denne erstatningsbestemmelse tages som et tegn på, at man her i tinget er begyndt at blive betænkelig ved den udvikling, der er foregået med hensyn til de erstatningsfrie indskrænkninger i ejendomsretten — blot at man ikke har villet drage konsekvenserne heraf i almindelighed.

De betragtninger, jeg har anført vedrørende indgreb i ejendomsretten til fast ejendom, gælder også med hensyn til indgreb i erhvervsretten, hvor tilsvarende forhold gør sig gældende.

Såfremt en videreførelse af de erstatningsfrie begrænsninger i ejendomsretten og i erhvervsretten får frit løb, vil dette let kunne medføre, at lysten til at spare kapital sammen til erhvervelse af ejendom eller til selvstændig erhvervsvirksomhed lider væsentlig skade.

Det forekommer mig, at det ved den ændring af grundloven, der er under forberedelse, er vigtigt — ikke mindst, hvis vi indfører etkammerssystemet — at overveje og nøje undersøge hele dette forhold for at finde frem til en almindelig bestemmelse, der skaber værn mod en videreførelse af de erstatningsfrie reguleringer, der ikke tilsigter en sikring af borgernes sundhedsmæssige, sikkerhedsmæssige og rekreative tarv eller regulerer nabo-retlige forhold.

Jeg tillader mig derfor at henstille til den højtærede statsminister i forfatningskommissionen, navnlig hvis der indføres et etkammerssystem, at foranledige overvejelse af indførelse af en bestemmelse, der sikrer borgerne mod en gradvis udhu-